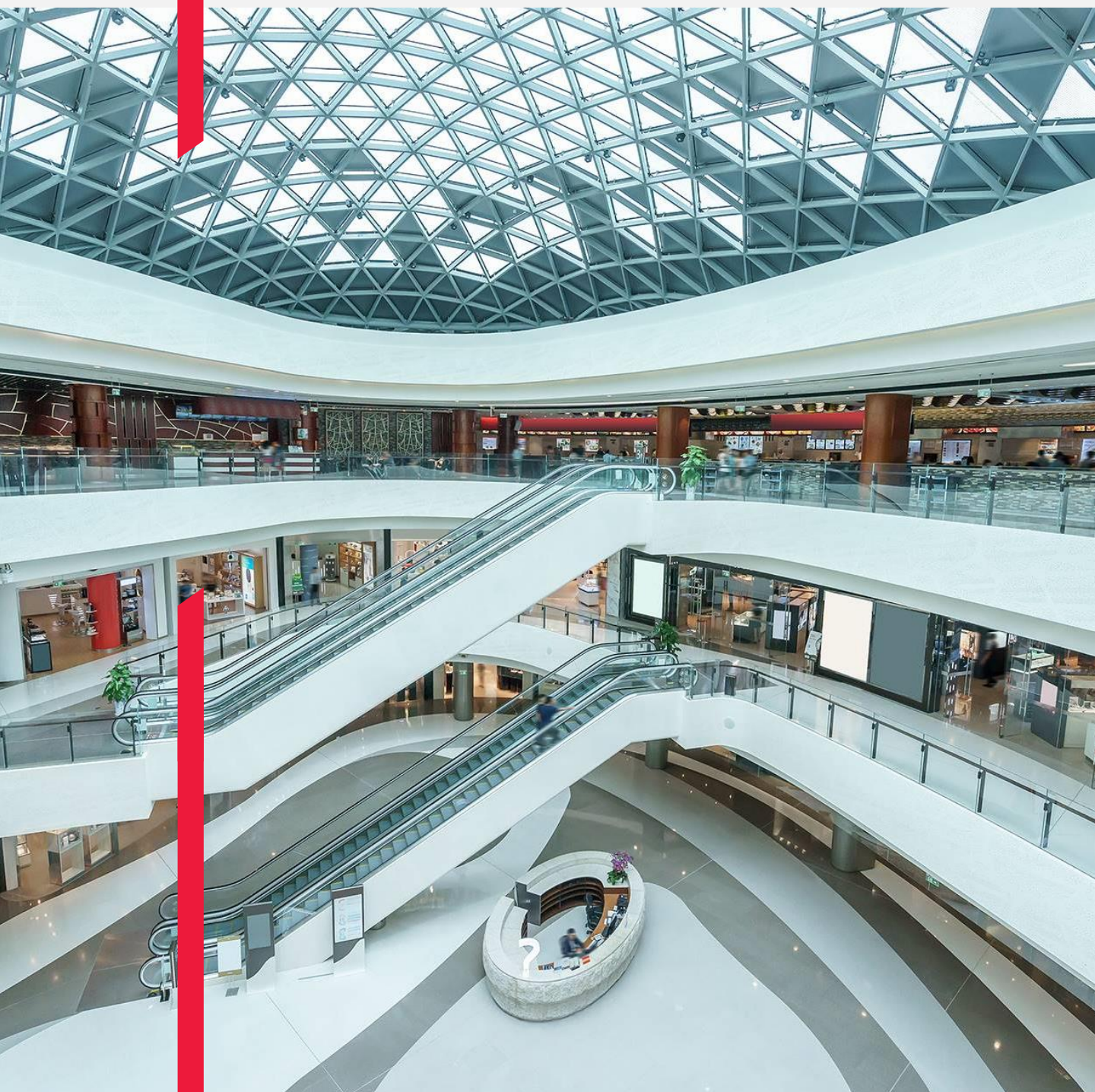

KONKURSANALYSE

Handelsbransjen

I 2020 var handelsbransjen preget av færre konkurser, til tross for et særs krevende år. Mens noen opplevde solid vekst, opplevde andre handelsbedrifter store og uvante utfordringer stort sett gjennom hele fjoråret.

Da pandemien traff landet med full kraft i mars var et av regjeringens støttetiltak til norsk næringsliv kompensasjonsordningen. Da denne ble avvirket i august ble det spådd at en ny konkursbølge var på trappene. Men i stedet møtte både Norge og Europa en ny smittebølge, og myndighetene etablerte nye retningslinjer og forlenget de økonomiske tiltakene.

Konkursutviklingen for handelsbransjen fulgte den overordnede trenden med færre konkurser i 2020 sammenlignet med tidligere år. Nedgangen er en tydelig effekt av tiltakene som ble iverksatt som et svar på utfordringene næringslivet sto overfor når koronapandemien traff Norge i mars. Her oppsummerer vi utviklingen for deg, og peker på tendensene som preger norsk handelsbransje ved inngangen til det nye året.

FORBRUKERNE STØTTET LOKALT NÆRINGS LIV

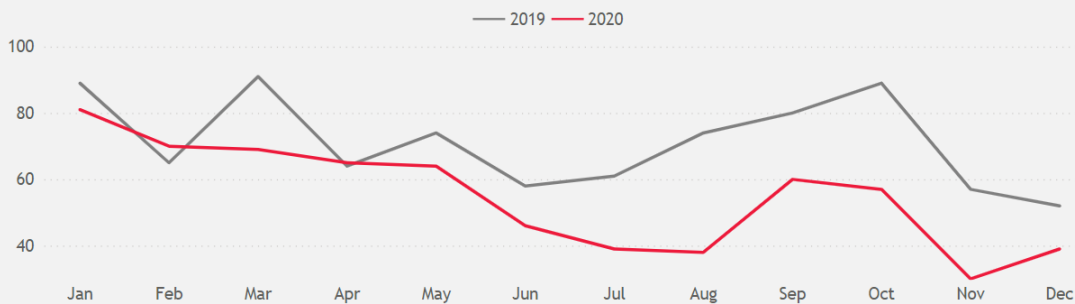
I januar 2020 spådde hovedorganisasjonen Virke en årlig vekst i handelsbransjen på 3 prosent, tilsvarende en forventet økning på 2,5 prosent fra 2019. Etter flere år med tøff konkurranse og utvikling i handelsbransjen virket det nå som man gikk lysere tider i møte. Selv om Virke forventet vekst, påpekte de samtidig at ubalansen i markedet fremdeles var tilstede, særlig knyttet til varetilbud og etterspørsel. To måneder etter Virkes, og andre eksperters, spådommer traff pandemien Norge med full styrke og medførte nedstenging av store deler av samfunnet. Hvordan påvirket nedstengingen og endrede forbruksvaner handelsbransjens utvikling i 2020?

Ferske tall fra DnB viser at handelsbransjen, omsetningsmessig, hadde et bedre år enn i 2019. Under fjorårets julehandel viser bankens tall en økning i kortforbruk med 15 prosent sammenlignet med 2019. 85 prosent av disse transaksjonene var kortbruk i fysiske butikker. Flere aktører har gjennom 2020 oppfordret til å støtte lokalt næringsliv. Det kan se ut som om mange nordmenn har lyttet til denne oppfordringen.

16 PROSENT AV ALLE SELSKAPSKONKURSER VAR HANDELSBEDRIFTER

Overordnet for handelsbransjen* viser vår analyse at 657 handelsbedrifter gikk konkurs i 2020 mot 854 i 2019. Dette er en nedgang på 22,9 prosent. Til sammenligning har totalt 4 067 selskaper gått konkurs i Norge i 2020 mot 4 997 i 2019. Dette tilsvarer en nedgang på 18,6 prosent. Handelsbransjen representerer 16,1 prosent av næringslivets konkurser i 2020 og er bransjen med flest konkurser i 2020. Til sammenligning representerer bygg- og anleggsvirksomhet og overnattings- og serveringsbransjen henholdsvis 596 (14,6 prosent) og 479 (11,7 prosent) av totale konkurser i 2020.

Antall konkursåpninger

År over år, viser utviklingen i 2020 samme trendbilde som 2019, men 2020 ligger likevel jevnt under 2019-tallene gjennom året. Topper og bunner reflekterer et normalt driftsmønster hos en rekke handelsbedrifter. Vi vet blant annet at mange handelsbedrifter er sesongbaserte og at innkjøp av disse sesongvarene gjøres flere måneder i forveien. Slike innkjøp kan skape likviditetsutfordringer, særlig ved uforutsette hendelser som påbud om midlertidig nedstenging. Andre elementer som spiller inn er utbetalinger knyttet til offentlige avgifter og feriepengene. Vår analyse viser en tydelig trend i form av økt antall konkurser i månedene hvor arbeidsgivere har ekstra utgifter.

At det var færre konkurser i handelsbransjen i Norge i 2020 enn i 2019 er ikke særegent for Norge. Bildet har vært det samme i en rekke andre vestlige land. I eurosone var antallet konkurser på sitt laveste siden årtusenskiftet i 2020, ifølge den europeiske sentralbanken.

* For dette analyseformålet er handelsbransjen definert som selskaper med transaksjon av fysiske varer, også kalt varehandelsbedrifter

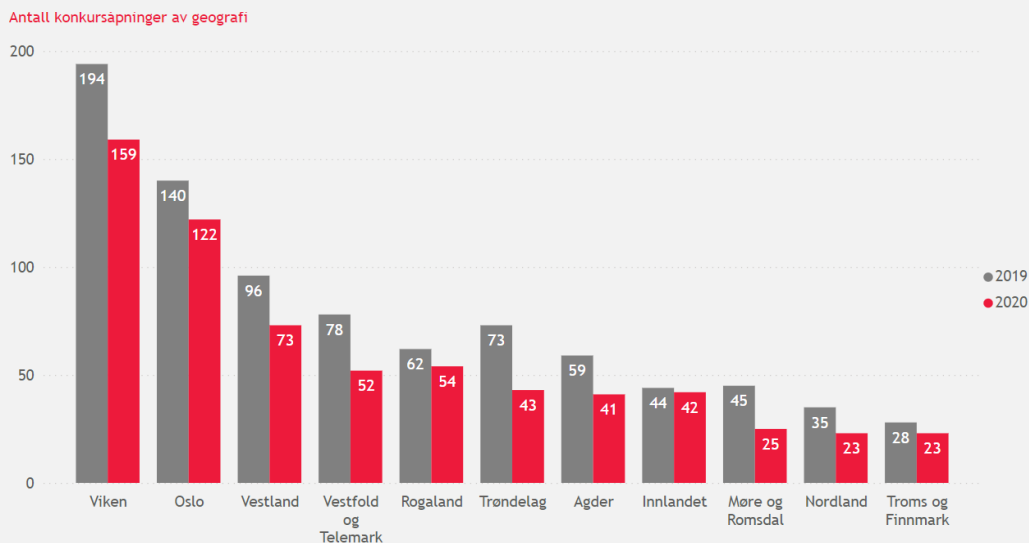
STORE VARIASJONER INNENFOR HANDEL

Det er liten tvil om at pandemien har slått ulikt ut på enkelte undergrupper innenfor handelsbransjen. Forbruks- og handlevanene våre ble preget av at mange tilbrakte mer tid hjemme enn de normalt gjør, og færre muligheter for sosiale og kulturelle opplevelser. Mens dagligvarebransjen opplevde et veldig godt år, har klær, sko - og veskeforretninger hatt et tøft år. Til tross for dette, ser vi at antallet konkurser er på et lavere nivå enn de siste, foregående årene. Sterke oppfordringer om å handle lokalt og strenge reiserestriksjoner, som medførte at flere nordmenn ferierte i eget land, har vært til god hjelp for flere bedrifter.

Fjorårets sommerferie ga en omsetningsøkning på hele 450 prosent hos noen av Norges mest besøkte ferieperler i løpet av de to første feriemånedene, ifølge DnBs analyse. For et år siden, rapporterte Virke ny rekord for nordmenns julehandel (i 2019). I 2020 handlet vi for 124 milliarder kroner, en omsetningsøkning på 6 prosent mot 2019. Det kan se ut som om vi nordmenn har tatt oppfordringen om å støtte opp rundt norsk og lokalt næringsliv. Spørsmålet er om det er nok til å kompensere for tapt omsetning og redusert turisme, over en lengre periode. Om den gode oppslutningen under sommer- og julesesongen er nok til å dekke kostnadene for mange handelsbedrifter, gjenstår å se.

GEOGRAFISKE FORSKJELLER

Trenden med færre konkurser i 2020 enn året før gjenspeiles stort sett over hele landet. Troms og Finnmark er eneste fylke hvor antallet konkurser blant handelsbedrifter hadde en liten økning fra 56 i 2019 til 59 i 2020. I Norges ti øvrige fylker har antallet konkurser blant handelsbedrifter gått ned. Denne geografiske spredningen er ikke særegen for handelsbransjen og representerer det samlede, geografiske bildet for konkurser i 2020.

Årsak til økningen i antallet konkurser fra 2019 til 2020 i Troms og Finnmark, er trolig mangelen på turister. På slutten av sommeren viste besøkstallene kun 36 000 besøkende på Nordkapp i 2020, mens 280 000 turister besøkte platået i samme periode i 2019. Ifølge analyseselskapet Menon har Nordkapp kommune alene mistet 115 millioner kroner i inntekter i 2020. Turismen har gått kraftig ned i øvrige deler av landet også, men mangelen på utenlandske turister som ønsker å se nordlyset har trolig vært ekstra tung for handelsbedriftene i nord.

Landets to største fylker etter folketall, Viken og Oslo, har den største nedgangen i antall konkurser, mens det er Trøndelag som har den største prosentvise nedgangen i antall konkurser blant handelsbedrifter i 2020. For de mest folkerike fylkene i landet peker ekspertene på at nordmenn har handlet vesentlig mer hjemme enn vi gjør i et normalår. Stengte grenser har satt en stopper for grensehandelen og manglende utenlandsferier har gitt flere handledager, og større budsjetter, til handling lokalt. En rekke varehandelsbedrifter har, tross strenge smitteverntiltak, hatt gode besøkstall gjennom 2020, noe som slår positivt ut på konkurstillene.

HVA KAN VI FORVENTE I 2021?

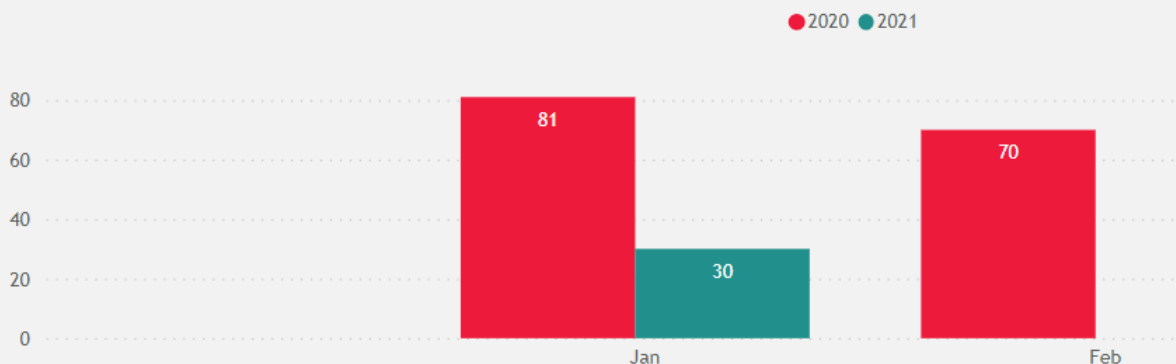
I vår forrige konkursanalyse (Q3 2020) pekte vi blant annet på myndighetenes tiltakspakker som forklaringen på at antallet konkurser var på et fortsatt lavt nivå. Kompensasjonsordningen ble i første omgang avvirket i august, noe som ga forventninger om at ekspertenes spådde konkurser ville komme i nær fremtid. Men, en ny smittebølge skylte inn over Norge og Europa i november, og myndighetene har valgt å forlenge mange av de økonomiske tiltakene, og konkurserasiet lar enn så lenge vente på seg. Når vi nå oppsummerer konkursåret 2020 i starten av 2021, har vi fått flere strenge restriksjoner fra myndighetene, permitteringsordningen er forlenget til 1. juli og kompensasjonsordningen for næringslivet er utvidet frem til april 2021. Året vi har gått inn i preges av stor usikkerhet rundt hvordan pandemien vil påvirke handelen.

De fleste eksperter, deriblant BDOs bransjeleder for handel Eivin Redbo, frykter at det vil være vanskelig å unngå et konkurseras på sikt. Denne situasjonen er ikke særskilt for handelsbransjen, men gjelder også norske næringslivet forøvrig.

Ifølge Virke har nordmenn 23 milliarder kroner ekstra å rutte med som følge av mindre reising, færre opplevelser, avlyste kulturarrangementer og mer sparing i 2020. Dette kan gi en sterk økonomisk vekst når verden får pandemien under kontroll, blant annet innenfor handelsnæringen. Dette kan igjen føre til at konkursene lar vente på seg. Det er rimelig å anta at en slik økonomisk vekst ikke vil vedvare når vi etter hvert går tilbake til den nye normalen, og dermed ikke vil løse de utfordringer bransjen allerede står ovenfor på sikt.

Utviklingen i løpet av 2021, og trolig inn i 2022, er det ingen som vet sikkert. Tallene viser oss likevel noen tendenser. Antallet konkurser er på et unormalt lavt nivå, både for norsk næringsliv som helhet, og innenfor handelsbransjen. 2021 har startet på samme måte som 2020 endte. Ferske tall viser en samlet nedgang i antall konkurser på totalt 58,9 prosent fra 2020 til 2021. For handelsbransjen fortsetter samme trend, med en nedgang på 62,9 prosent fra 81 konkurser i 2020 til 30 så langt i 2021.

Antall konkursåpninger

Dessverre er vi i en situasjon hvor pandemien er ett skritt foran oss og stadig utfordrer både norsk økonomi og verdensøkonomien. Store deler av Østlandet er nedstengt og smittevernstiltakene skal etter planen fortsette til medio februar. Dermed fortsetter også de tøffe takene i handelsbransjen. Frem til vi får pandemien under kontroll, vil usikkerheten som råder knyttet til overlevelsesevnen til norske handelsbedrifter være stor.

Vi vet at myndighetenes tiltakspakker bidrar til at enkelte selskaper holdes flytende i en krevende periode. Vi vet også at flere selskaper sliter med å oppfylle sine økonomiske forpliktelser og lever på kreditorenes nåde, i håp om bedre fremtidsutsikter. Flere selskaper har brukt opp egenkapitalen sin. Stengte butikker medfører oppsigelser og permitteringer. Vi vet at handelsbransjen står ovenfor store utfordringer.

Tiltakspakker, permitteringsordninger og mulighetene for betalingsutsettelse, vil på et eller annet tidspunkt avvikles. Vi vet det vil komme en tid hvor handelsbransjen, og resten av norsk næringsliv, må svømme uten livbøyen myndighetene har tilbydd dem så langt. Resultatet av dette er det for tidlig å si noe sikkert om, men at det vil få store konsekvenser for norsk næringsliv er relativt sikkert.

Også før pandemien så vi tendenser til endring i nordmenns handlingsmønster, med økt fokus på blant annet bærekraft, kvalitetsmaterialer og gjenbruk. Nye krav fra forbrukerne stiller også omstillingskrav til bransjen som vil kreve investeringer om man vil fortsette å være relevant og attraktiv. Pandemien kan trolig ha medført at disse forbrukerendringene kommer raskere enn forventet. Spørsmålet er om bransjen er klare for å henge med de også.

I et år som 2020, hvor flere bedrifter har slitt økonomisk, har mange også mistet midler som var øremerket omstilling og videreutvikling av egen bedrift. Kombinasjonen av pandemien og endringene i forbrukeradferd, gjør at vi forventer en økning i konkurser innenfor handelsbransjen mot slutten av 2021 og tidlig i 2022.

Konkursanalyse handelsbransjen

<https://www.bdo.no/handel>

For mer informasjon eller spørsmål knyttet til din bedrift, kontakt:

Eivin Redbo Kjær
Partner - Bransjeleder handel
E: er@bdo.no
T: +47 930 80 216

Kjell-Fredrik Kristiansen
Senior Manager
E: kfk@bdo.no
T: +47 952 76 533

Guro Thomassen
Senior Manager
E: guth@bdo.no
T: +47 908 08 398

Tall til analyseformål er hentet fra Bisnode/PROFF. BDO har gjennomført bransjeinndeling basert på næringskoder. Innholdet i denne publikasjonen er kun for generell informasjon og kan ikke erstatte profesjonell veiledning.

BDO AS, et norsk aksjeselskap, er deltaker i BDO International Limited, et engelsk selskap med begrenset ansvar, og er en del av det internasjonale BDO-nettverket, som består av uavhengige selskaper i de enkelte land.

BDO er varemerkenavet for BDO-nettverket og for hvert enkelt BDO medlemsfirma.
Copyright © Januar 2021 BDO AS. Alle rettigheter forbeholdt. Publisert i Norge.